

Været i Norge

Klimatologisk månedsoversikt
Oktober 2020

Lars Grinde, Jostein Mamen, Ketil Tunheim og Ole Einar Tveito

Høstlig idyll i bøkeskogen i Grimstad 29. oktober. Foto: Siv Bente Ulvestad

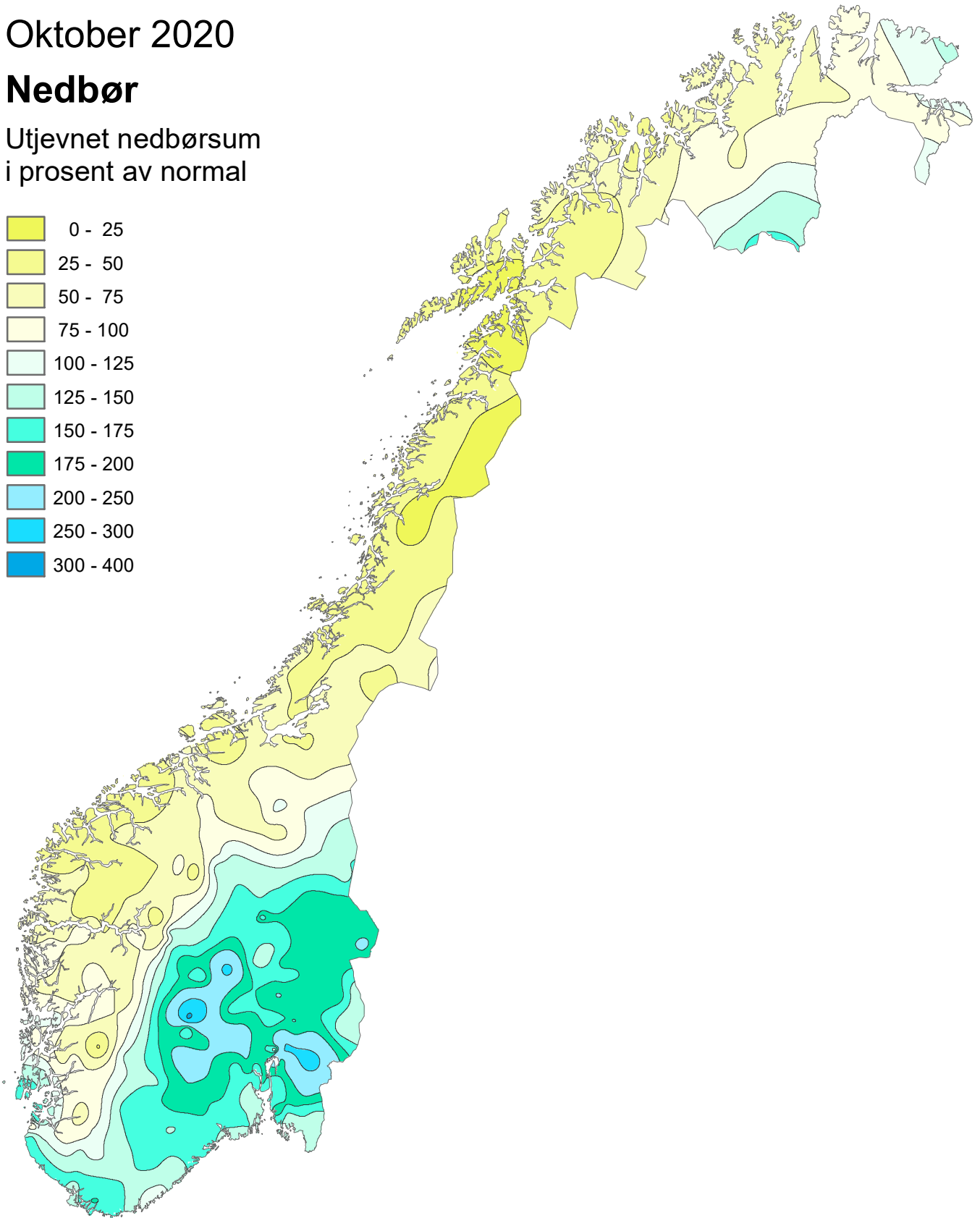
Månedstemperaturen for hele landet lå 1,5 °C over normalen. Måneden er den 15. varmeste oktober-måneden i en serie som går tilbake til 1900. Relativt varmest var det i Troms og Finnmark med avvik på 2,5-3,0 °C over normalen. Månedsnedbøren for hele landet var 95 % av normalen. Flere stasjoner på Østlandet fikk fra 250 til 300 % av normalen. Relativt tørrest var det i Nordland, der flere stasjoner fikk under 25 % av den normale nedbøren.

Klimatologisk månedsoversikt

Oktober 2020

Nedbør

Utjevnet nedbørsum
i prosent av normal

Normalperioden er 1961 - 1990

Utgitt: 01.11.2020

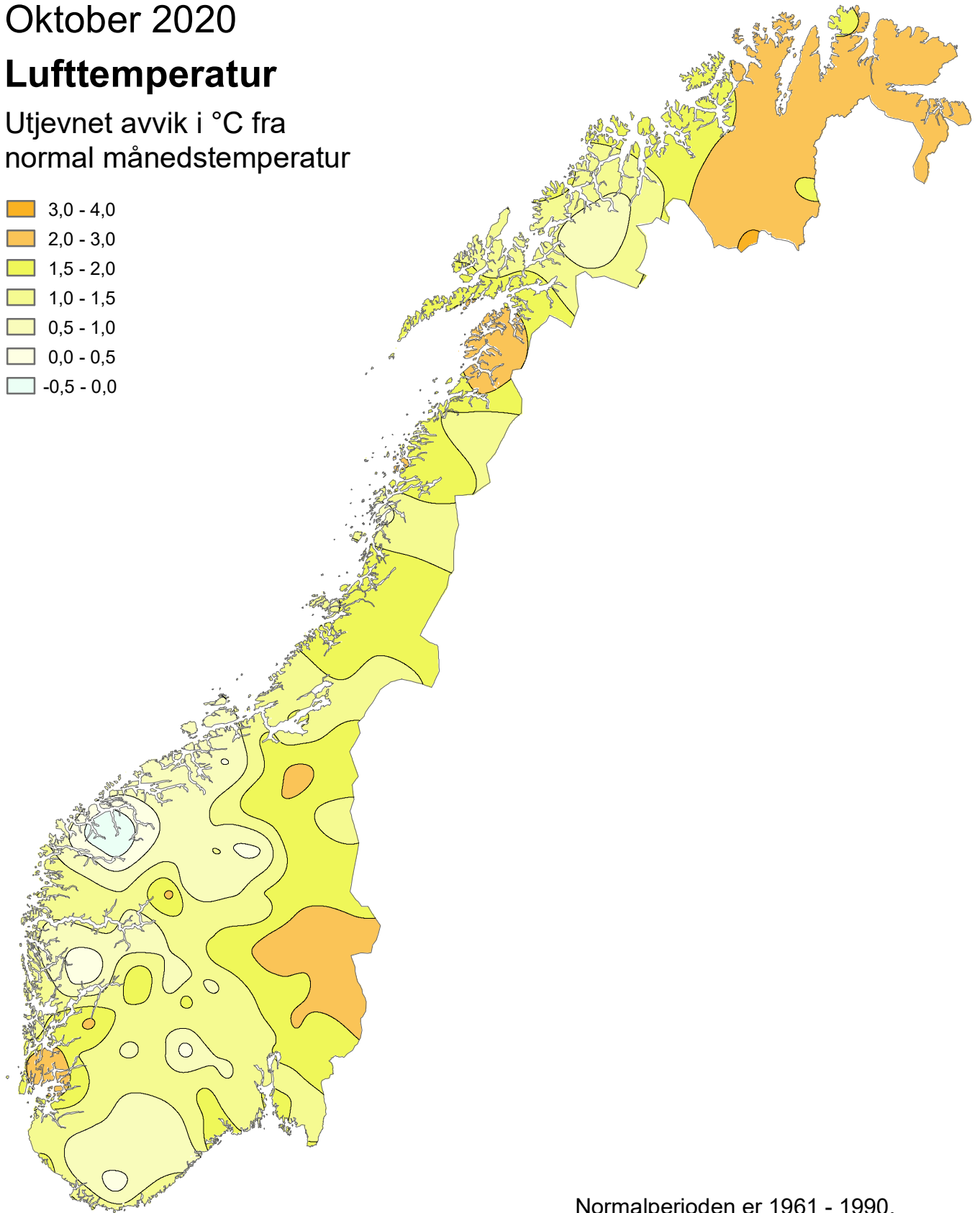
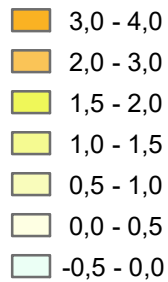
Ved bruk skal Meteorologisk institutt oppgis som kilde.
<https://www.met.no/publikasjoner/met-info>

Klimatologisk månedsoversikt

Oktober 2020

Lufttemperatur

Utjevnet avvik i °C fra
normal månedstemperatur

Normalperioden er 1961 - 1990.

Utgitt: 01.11.2020

Ved bruk skal Meteorologisk institutt oppgis som kilde.
<https://www.met.no/publikasjoner/met-info>

Været i Norge i oktober: vått på Østlandet

Månedstemperaturen for hele landet lå 1,5 °C over normalen. Måneden er den 15. varmeste oktober-måneden i en serie som går tilbake til 1900. Relativt varmest var det i Troms og Finnmark med avvik på 2,5-3,0 °C over normalen. Månedsnedbøren for hele landet var 95 % av normalen. Flere stasjoner på Østlandet fikk fra 250 til 300 % av normalen. Relativt tørrest var det i Nordland, der flere stasjoner fikk under 25 % av den normale nedbøren.

Lufttemperatur

Månedstemperaturen for hele landet lå 1,5 °C over normalen. Måneden er den 15. varmeste i en serie som går tilbake til 1900. 1961 er varmest med 3,6 °C over normalen. 1992 er kaldest med 4,5 °C under normalen. Relativt varmest var det i Troms og Finnmark der enkelte stasjoner hadde avvik på 2,5-3,0 °C over normalen. Et par stasjoner i Vestland og Møre og Romsdal lå nær normalen.

De varmeste stasjonene var

- Lindesnes fyr (Agder) og Kvitsøy – Nordbø (Rogaland) 11,2 °C (hhv 1,6 °C og 1,7 °C over normalen)
- Rønvær (Haugesund, Rogaland) 11,0 °C (ingen normal ennå)
- Utsira fyr (Rogaland), Lista fyr (Farsund, Agder), Eigerøya (Eigersund, Rogaland) og Slåtterøy fyr (Bømlo, Vestland) 10,9 °C (hhv 1,6 °C, 1,5 °C, 1,8 °C og 1,4 °C over normalen)

De kaldeste stasjonene var

- Gamanjunni (Kåfjord, Troms og Finnmark, 1237 moh) -2,7 °C (ingen normal ennå)
- Juvvasshøe (Lom, Innlandet, 1894 moh) -2,6 °C (0,5 °C over normalen)
- Juvvflyve - Mimisbrunnr klimapark (Lom, Innlandet, 1844 moh) -2,3 °C (ingen normal ennå)

Høyeste maksimumstemperatur, 21,4 °C, ble registrert 1. oktober på Tingvoll (Møre og Romsdal). Gjennomsnittet for høyeste maksimumstemperatur i oktober i perioden 1991-2020 er 20,0 °C. Laveste minimumstemperatur var -18,7 °C, og ble målt 23. oktober ved Folldal – Fredheim (Innlandet) og 31. oktober på Kautokeino (Troms og Finnmark). Gjennomsnittet for laveste minimumstemperatur i oktober i perioden 1991-2020 er -21,0 °C.

Nedbør

Månedsnedbøren var 95 % av normalen. I serien som går tilbake til 1900 er 1983 våtest med 155 %. 1915 er tørrest med 25 %. Flere stasjoner på Østlandet fikk fra 250 til 300 % av normalen. Relativt tørrest var det i Nordland, der flere stasjoner fikk under 25 % av den normale nedbøren.

De våteste stasjonene var

- Basura (Etne, Vestland) 423,1 mm (ingen normal ennå)
- Lyngdal (Agder) og Eik – Hove (Lund, Rogaland) 381,4 mm (hhv 174 % og 136 % av normalen)
- Lifjell - Øysteinsnatten (Midt-Telemark, Vestfold og Telemark) 378,2 mm (ingen normal ennå)

De tørreste stasjonene var

- Skjåk II (Innlandet) 11,3 mm (35 % av normalen)
- Saltdal – Nordnes (Nordland) og Birtavarre – Holmen (Kåfjord, Troms og Finnmark) 20,4 mm (hhv 19 % av normalen og ingen normal ennå)
- Lønsdal stasjon (Saltdal, Nordland) 21,0 mm (ingen normal ennå)

Høyeste døgnnedbør var 84,5 mm, og ble registrert på Hovlandsdal (Fjaler, Vestland) den 29. oktober.

Arktis – oktober 2020

Jan Mayen var den varmeste stasjonen med en gjennomsnittstemperatur på 1,9 °C (1,8 °C over normalen). Platåberget III (450 moh) var kaldest med -4,3 °C i gjennomsnitt (ingen normal ennå).

På Hopen var månedstemperaturen 0,1 °C, som er 3,4 °C over normalen. Svalbard lufthavn hadde -2,2 °C som gjennomsnitt for måneden, noe som er 3,3 °C over normalen. Bjørnøya hadde en månedstemperatur på 1,7 °C, som er 2,2 °C over normalen. Ny-Ålesund fikk en gjennomsnittstemperatur på -0,2 °C, som er 3,7 °C over normalen.

Månedens høyeste maksimumstemperatur ble målt 4. oktober på Jan Mayen med 9,8 °C. Den laveste minimumstemperaturen ble målt på Reindalspasset med -13,7 °C den 31. oktober.

Ny Ålesund registrerte mest nedbør av de arktiske stasjonene med 33,5 mm (91 % av normalen). Hopen fikk nest mest nedbør med 16,5 mm (35 % av normalen). Adventdalen var tørrest med 6,3 mm (ingen normal ennå). Jan Mayen registrerte den tørreste oktober-måneden på stasjonen, med 15,5 mm (19 % av normalen). Den gamle rekorden var 15,9 mm fra 2019.

Ny-Ålesund målte størst døggnedbør av de arktiske stasjonene med 15,7 mm den 26. oktober.

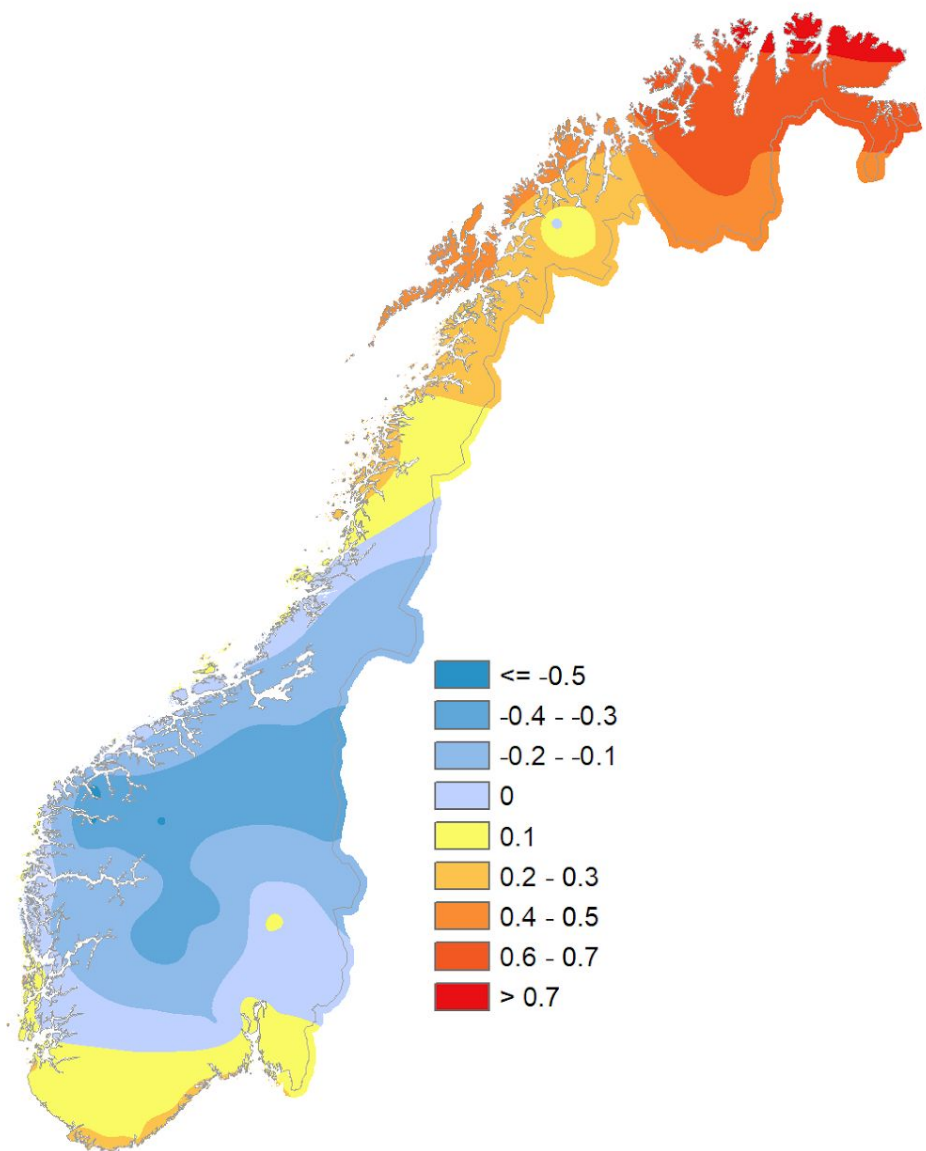
Nye klimanormaler 1991-2020, hvordan ser endringene for oktober ut til å bli?

Vi er nå inne i år 2020, det siste året da perioden 1961-1990 definerer hva "normalen" er, klimatologisk sett. Fra 1. januar 2021 blir 1991-2020 den nye perioden vi tar utgangspunkt i når vi snakker om hva som er normalt vær. I månedsoversiktene i 2020 vil vi, i grove trekk, presentere de foreløpige endringene mellom de eksisterende og kommende normalene som utjevnnende kart.

Som en del av forarbeidet for å beregne nye normaler har MET gjennomført en homogenitetsanalyse av temperaturserier som har tilnærmet komplett datadekning i perioden 1961-2020. Hensikten med denne analysen har vært å avdekke, og korrigere for, endringer i observasjonsseriene som ikke skyldes variasjoner i vær og klima. Endringer som kan forårsake homogenitetsbrudd er flytting av stasjonen, bytte av måleinstrumenter eller observatør, endringer i observasjonspraksis eller endringer i miljøet rundt stasjonen (bebyggelse og vegetasjon). Dette arbeidet er nå stort sett ferdig, og danner grunnlaget for å studere endring i temperaturnormal fra 1961-1990 til 1991-2020. En tilsvarende analyse er påbegynt for nedbør, men inntil resultatet av denne analysen er klar vil endringskartene for nedbør være basert på verdier beregnet fra seNorge (versjon 2.0) griddede data.

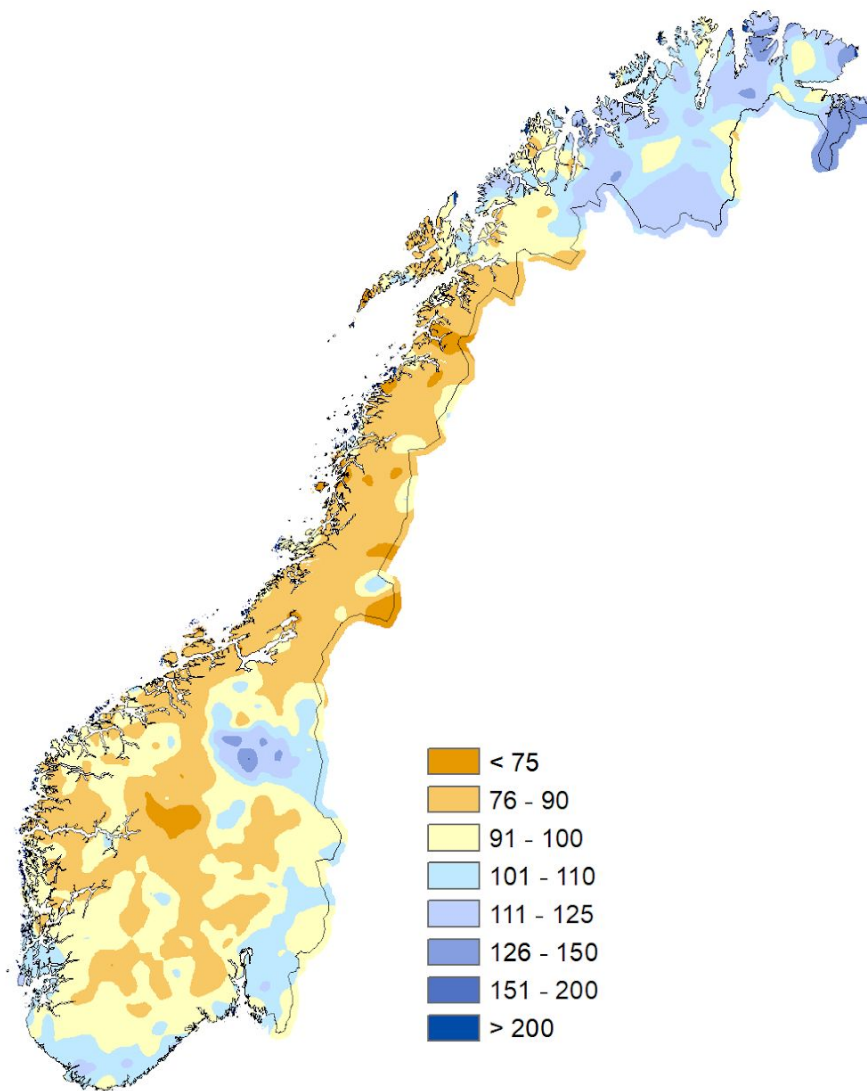
Endring i normalverdiene av temperatur og nedbør for **oktober** viser store kontraster og geografiske forskjeller.

Middeltemperaturen for oktober i perioden 1991-2020 sammenlignet med normalperioden 1961-1990 er for landet under ett uendret. Men det er store regionale variasjoner. I Nord-Norge har middeltemperaturen økt. I Finnmark er økningen på mer enn 0.4 grader og på det meste over 0.8 grader. I det meste av Sør-Norge og Trøndelag har middeltemperaturen i oktober blitt lavere. Størst endring er det i høyereliggende og nordlige fjellstrøk i Sør-Norge, der temperaturen har blitt med redusert med mer enn 0.3 grader. Helt i sør, har det vært en moderat økning i temperaturen.

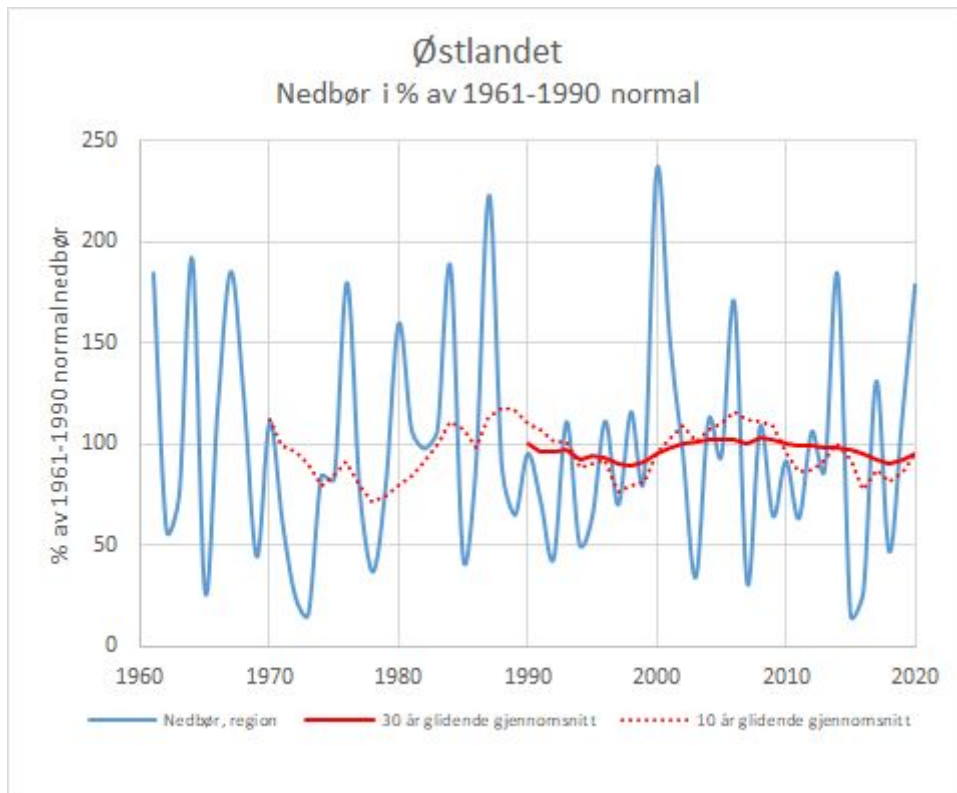
Forskjell i **middeltemperatur** i oktober mellom periodene 1991-2020 og 1961-1990

Dette bildet henger godt sammen med endringer i **nedbør**. Det meste av landet (69.5%) har blitt tørrere, og dette er i hovedsak de områdene som også har blitt kaldere. Den resterende tredjedelen av landet som har blitt våtere er i all hovedsak Finnmark og deler av Troms samt områder helt i sør og øst for Oslofjorden. Det er også en økning i nedbør nord i Innlandet på grensa mot Trøndelag.

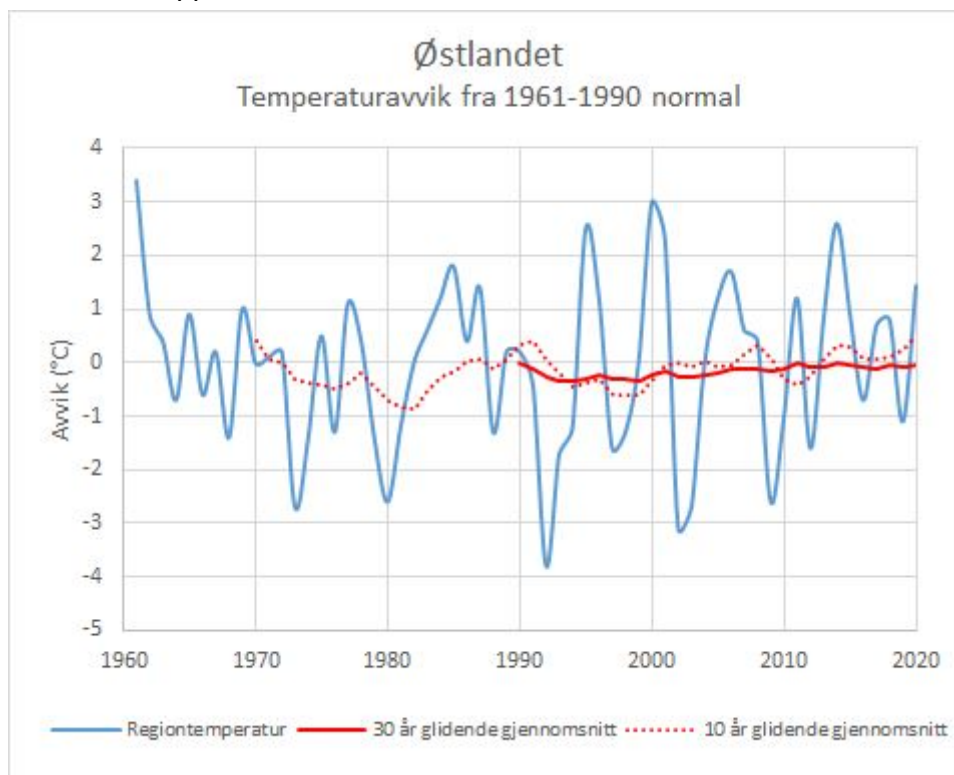

Middelnedbør for oktober 1991-2020 i prosent av middelnedbør oktober 1961-1990.

Selv om det samlet for en 30 årsperiode ser ut til å være en systematisk endring, så er det fortsatt store variasjoner fra år til år. Figuren under viser avvik fra 1961-1990 normalen i regional nedbør for Østlandet. Her ser vi at til tross for noen nedbørrike år så er de fleste årene etter 1990 tørre enn gjennomsnittet for 1961-1990, noe som gir en lavere 1991-2020 normal for regionen.

For temperatur er år til år variasjonene større. Men som en ser av figuren under så har f.eks. de fleste kaldeste oktobermånedene på Østlandet siden 1961 forekommet i løpet av de siste 30 årene. Samtidig var det noen varme år på starten av 1961-90 perioden som trekker den gamle normalen opp.

Rekorder

Data fra vær- og nedbørstasjoner som rapporterer daglig, og som har vært i drift femten år eller mer. "Start" angir første år med lokale oktober-målinger. * betyr tangering av rekord.

Stasjoner med ny oktober-rekord for døgnedbør

Stnr	Navn	Kommune	mm	Dato	Start	Forrige	mm
22840	Reinli	Sør-Aurdal (Innlandet)	66,3	05	1895	???.10.1926	59,0
23420	Fagernes	Nord-Aurdal (Innlandet)	35,2	05	1982	31.10.2006	32,0
24890	Nesbyen - Todokk	Nesbyen (Viken)	36,4	05	2004	08.10.2014	26,9
25630	Geilo - Oldebråten	Hol (Viken)	33,4	05	2006	07.10.2006	25,5
28922	Veggli II	Rollag (Viken)	51,5	05	2006	22.10.2014	29,1
32890	Høydalsmo II	Tokke (Vestfold og Telemark)	55,9	05	2006	04.10.2010	52,0

Stasjoner med ny oktober-rekord for høy månedsnedbør

Stnr	Navn	Kommune	mm	Start	Forrige	mm
20301	Hønefoss – Høyby	(Ringerike (Viken)	124,1	2005	2006	121,9
24890	Nesbyen - Todokk	Nesbyen (Viken)	126,5	2004	2006	108,2
28922	Veggli II	Rollag (Viken)	174,0	2006	2014	149,1
29600	Tunhovd	Nore og Uvdal (Viken)	134,4	1895	2006	128,7
32890	Høydalsmo II	Tokke (Vestfold og Telemark)	191,5	2006	2010	189,1

Stasjoner med ny oktober-rekord for lav månedsnedbør

Stnr	Navn	Kommune	mm	Start	Forrige	mm
58390	Innvik - Heggdal	Stryn (Vestland)	56,6	2005	2015	61,2
58900	Stryn - Kroken	Stryn (Vestland)	73,0	2002	2015	84,0
78350	Bardal	Leirfjord (Nordland)	38,8	1971	2000	45,0
78800	Varntresk	Hattfjelldal (Nordland)	27,7	1999	2009	28,5
85470	Kongsmarka	Vågan (Nordland)	98,1	2005	2016	100,3
87640	Harstad stadion	Harstad (Troms og Finnmark)	28,7	2003	2014	40,8
88200	Senja - Laukhella	Senja (Troms og Finnmark)	49,2	1997	2000	49,7
99950	Jan Mayen	Jan Mayen (Jan Mayen)	15,5	1921	2019	15,9

Stasjoner med ny oktober-rekord for maksimumstemperatur

Stnr	Navn	Kommune	°C	Dato	Start	Forrige	°C
55820	Fjærland - Bremuseet	Sogndal (Vestland)	20,7*	01	2005	05.10.2014	20,7
79600	Mo i Rana lufthavn	Rana (Nordland)	16,8*	01	1968	05.10.2014	16,8